

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ЖУРНАЛ

БІЛІМ ЖОЛЫ НҰРЛЫ ЖОЛ

Білім беретін, ғылыми, танымдық, жарнамалық басылым

C00036

26.02.2025 ж

**КЕНЖЕГАРИНА ГУЛНАР
БАЛГАЛИЕВНА**

«Еркетай» шағын орталық тәрбиешісі

БҚО, Сырым ауданы

«Қызылағаш негізгі орта мектебі» КММ

2

0

2

5

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ЖУРНАЛ

БІЛІМ ЖОЛЫ НҰРЛЫ ЖОЛ

26.02.2025 ЖЫЛ | № C00036

**Білім беретін, ғылыми,
танымдық, жарнамалық басылым**

МББ аты: «БІЛІМ ЖОЛЫ НҰРЛЫ ЖОЛ» журналы

МББ тілі: қазақша, орысша, ағылшынша

Шығу жиілігі: айына 1 рет Тарату аумағы: Қазақстан Республикасы
Меншік иесі: «Қаламгер ТЕН» ЖШС Алматы қаласы Редактор: Нагиев И. Б.
Негізгі тақырыптық бағыты: білім беретін, ғылыми, танымдық, жарнамалық

«БІЛІМ ЖОЛЫ НҰРЛЫ ЖОЛ» журналына жарияланған ақпараттардың
авторлық құқы ақпарат авторына тиесілі, редакция жауапты емес.
Жарияланған ақпарат авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді.

Журнал ҚР Мәдениет және ақпарат министрлігінің

Ақпарат комитетінде тіркелген.

Күәлік № KZ37VPY00015077. Нұр-Сұлтан қаласы. 19.09.2019 жыл

Тапсырыс: 562 Таралымы: 3000 дана.

Журнал «Қаламгер ТЕН» ЖШС баспаханасында басылды.

Алматы қаласы – 2025 жыл Телефон: 8 777 055 0590

**Мектепке дейінгі балалардың
әлеуметтік дағдыларын қалыптастыру**

**КЕНЖЕГАРИНА ГУЛНАР
БАЛГАЛИЕВНА
«Еркетай» шағын орталық тәрбиешісі**

**БҚО, Сырым ауданы
«Қызылағаш негізгі орта мектебі» КММ**

Мектепке дейінгі кезеңде балалардың әлеуметтік дағдыларын дамыту үлкен маңызға ие. Әлеуметтік дағдылардың қалыптасуы – баланың қоғамда өз орнын табуына, басқа адамдармен қарым-қатынас жасай білуіне, эмоцияларын дұрыс басқаруына, өз сезімдерін білдіре білуіне септігін тигізеді. Бұл дағдыларды ерте жастан бастап дамыту, баланың тұлғалық дамуына, қарым-қатынастағы мәселелерді шешуге және ұжымда жұмыс істеуге дайын болуына көмектеседі.

Әлеуметтік дағдылардың дамуына көптеген факторлар әсер етеді. Біріншіден, бала отбасы мен қоғамда өзінің алғашқы әлеуметтік тәжірибесін алады. Отбасындағы қарым-қатынас үлгілері, ата-аналардың балаларымен қалай сөйлесетіні, олардың эмоцияларды тануы мен оларды басқаруы, баланың әлеуметтік қабілеттерінің дамуына әсер етеді. Сонымен қатар, балалар арасындағы қарым-қатынас, олар бір-бірімен араласқанда, түрлі әлеуметтік рөлдерді атқарғанда, бірлескен іс-әрекеттерде өзара түсіністік пен көмек көрсету дағдыларын қалыптастырады.

Балалардың әлеуметтік дағдыларын дамытуда тәрбиешінің рөлі ерекше. Тәрбиеші балаларға дұрыс үлгі көрсетіп, олардың эмоцияларын түсінуге және дұрыс әрекет етуге бағыттайды.

Әлеуметтік дағдыларды дамыту үшін әртүрлі әдістер қолдануға болады. Мысалы, рөлдік ойындар балалардың өзара әрекеттесуін, бір-бірін тыңдай білуін, эмоцияларын түсіну мен білдіруді дамытуға ықпал етеді.

Балалар өздерін әртүрлі рөлдерде көріп, қоғамдағы басқа адамдардың сезімдерін түсінуге үйренеді. Топтық тапсырмалар мен ойындар да бірлескен жұмыс жасауға, сыйластық пен ынтымақтастыққа үйретеді. Сонымен қатар, баланың әртүрлі жағдайларда өзін-өзі басқару дағдыларын қалыптастыру маңызды. Бұл дағдылар болашақта баланың өз эмоцияларын дұрыс басқара білуіне, қиындықтарды жеңуге дайын болуына көмектеседі.

Әлеуметтік дағдыларды дамытуда кездесетін кейбір қиындықтар да бар. Кейбір балалар ұялшақ, өз эмоцияларын көрсете алмайтын немесе қоғамда өз орнын таба алмайтын болуы мүмкін. Бұл жағдайда тәрбиеші мен ата-аналар арнайы әдістерді қолдану арқылы балаға көмек көрсетуі қажет.

Мысалы, баланың өзін-өзі сенімді сезінуі үшін, оған түрлі рөлдер мен тапсырмалар беріп, өз пікірін ашық білдіруге мүмкіндік жасауға болады. Сондай-ақ, балалардың арасындағы кикілжіндерді шешу, бір-бірін тыңдай білу, сыйластық пен әділдік принциптерін үйрету де өте маңызды.

Әлеуметтік дағдыларды дамыту – бұл ұзақ процесс. Бұл дағдыларды дамыту барысында балалар өзара түсіністікке, көмек көрсету мен қолдауға, қуаныш пен қайғыны бөлісуге үйренеді. Нәтижесінде, балалар қоғамдағы өмірге дайын болып өседі, әлеуметтік қатынастарды түсінеді және өз ортасына оң әсерін тигізеді.

Балалардың әлеуметтік дағдыларын қалыптастыруда педагогтың рөлі ерекше. Ол тек білім беруші емес, сонымен қатар, балалардың эмоционалды дамуына, өзара қатынастарын реттеуге көмектесетін тұлға. Тәрбиеші әрдайым балалардың қажеттіліктерін түсініп, дұрыс бағыт-бағдар бере отырып, олардың тұлғалық және әлеуметтік дағдыларын дамытуда маңызды рөл атқарады.

Мектепке дейінгі жаста балалардың әлеуметтік дағдыларын қалыптастыру – баланың қоғамда сәтті бейімделуінің негізі. Бұл дағдылар баланың болашақтағы өміріне, басқа адамдармен қарым-қатынасына, өзін-өзі тануына зор әсер етеді. Осыған байланысты, тәрбиешілер мен ата-аналар осы маңызды кезеңде балаларға дұрыс бағыт-бағдар беріп, олардың әлеуметтік дағдыларын дамытуға назар аударуы қажет.

Әлеуметтік дағдыларды дамыту тек балалардың жеке дамуы үшін ғана маңызды емес, сонымен қатар олардың қоғамда тиімді әрекет етуі үшін де маңызды. Әлеуметтік дағдылар балаларға өздерін еркін және сенімді сезінуге мүмкіндік береді, ал бұл өз кезегінде баланың эмоционалды және психологиялық әл-ауқатына оң әсер етеді. Олардың қарым-қатынас орнатуы, топта жұмыс істеуі, қарым-қатынас кезінде қиындықтарды шешуі – бұл дағдылардың бәрі баланың бойында ерте жастан қалыптасуы қажет.

Тәрбиешінің рөлі тек балаларды әлеуметтік дағдыларға үйрету ғана емес, сонымен қатар оларды дұрыс бағыттау, түсіністікпен қарап, әр баланың қажеттіліктерін ескере отырып, жеке тәсілдер қолдану. Әлеуметтік дағдылардың қалыптасуы барысында бала өзгелердің ой-пікірін құрметтеу, топта бірлесе жұмыс істеу, әртүрлі пікірлер мен көзқарастарды қабылдай білуі қажет. Тәрбиешілер осындай дағдыларды дамыту үшін әртүрлі әдіс-тәсілдер мен ойындар ұйымдастыра алады. Балалар, мысалы, бір-біріне көмек көрсету, топтық жұмысқа қатысу, эмоцияларымен бөлісу сияқты жаттығуларды орындау арқылы осы дағдыларды меңгереді.

Мектепке дейінгі ұйымдарда балаларды әлеуметтік дағдыларға үйрету мақсатында әртүрлі іс-шаралар мен ойындар өткізу маңызды.

Топтық тапсырмалар балалардың арасында өзара түсіністік пен қолдау көрсетуге бағытталған. Бұл тапсырмалар балаларға ортақ мақсатқа жету үшін бірге жұмыс істеуді үйретеді.

Тәрбиешінің араласуы арқылы балалар арасындағы кикілжіңдер немесе түсінбеушіліктер шешіліп, әрбір баланың ойын тыңдау, құрметтеу дағдылары қалыптасады.

Әлеуметтік дағдыларды қалыптастыруда ең маңызды кезеңдердің бірі – баланың эмоцияларын түсіну және оларды дұрыс көрсету. Бұл дағдылар баланың жеке тұлғасын қалыптастырумен қатар, оның басқалармен қарым-қатынасын да жақсартады. Бала өзінің сезімдерін ашық әрі адал түрде білдіруді үйренгенде, ол өзіне және айналасындағы адамдарға сенімді бола бастайды. Тәрбиешінің бұл процеске қосар үлесі баланың эмоцияларымен жұмыс істей отырып, оларды дұрыс бағыттап, өзін-өзі бақылауға үйретуде үлкен мәнге ие.

Мектепке дейінгі балалардың әлеуметтік дағдыларын дамыту тек әлеуметтік жағдайлар мен ойнау арқылы ғана емес, олардың тұлғалық қасиеттерін қалыптастыру арқылы жүзеге асады. Балаларды құрмет, түсіністік, өзара көмек көрсету, ұжымда жұмыс істеу және эмоцияларын бақылау сияқты дағдыларға үйрету олардың болашақтағы өміріне үлкен әсер етеді. Бұл дағдылар баланың әлеуметтік қатынастарда өз орнын табуына, құрбыларымен жақсы қарым-қатынас орнатуына және жалпы қоғамда өз орны бар белсенді тұлға болып қалыптасуына ықпал етеді.

Қорытындылай келе, мектепке дейінгі кезеңде балалардың әлеуметтік дағдыларын қалыптастыру – олардың тұлғалық дамуына және қоғамда өз орнын табуына үлкен әсер етеді. Бұл дағдыларды дамыту үдерісі баланың бойында жауапкершілік, өзара сыйластық, ынтымақтастық пен әдептілік сияқты құндылықтарды қалыптастыруға мүмкіндік береді. Сондықтан да тәрбиеші мен ата-аналардың балаларды әлеуметтік дағдыларға үйрету жолындағы жұмыстары ұдайы әрі жүйелі түрде жалғасуы керек.

Тәрбиешінің негізгі мақсаты – балаларға қоғамның белсенді мүшесі болуға, өз ой-пікірін білдіруге, басқа адамдармен сыйластықпен және ынтымақтастықта болуға дағдыларын меңгерту.